

Demokratisk konsolidering i Kaukasus

Azerbajdzjan och Georgien

Alexander Strandman
John Nordberg

Abstract

Syftet med denna uppsats är att förklara skillnaden i grad av demokratisk konsolidering mellan Azerbajdzjan och Georgien. Denna uppsats är en teoriprovande studie av Juan J. Linz och Alfred Stepan's teori om den konsoliderade demokratins fem arenor. Dessa arenor utgörs av civilsamhället, det politiska samhället, den statliga byråkratin, rättsstaten och det ekonomiska samhället. Teorin prövas mot fallen Azerbajdzjan och Georgien. Den tidsperiod som analyseras är år 1995 till 2003 för att sedan sättas i relation till hur situationen såg ut år 2013 till 2017.

Uppsatsen redogör för vad teorin om de fem arenorna är och hur den ska operationaliseras på ett framgångsrikt sätt. Därefter används detta teoretiska ramverk för att analysera relevant empiri för de båda länderna under nämnda tidsperioder. Resultatet pekar på att ett mer fritt och livligt civilsamhälle i Georgien ligger till grund för en positiv utveckling gällande demokratisering. Detta utfall förutsåg teorin om de fem arenorna vilket stärker teorins generaliserbarhet.

Nyckelord: Demokratisering, Azerbajdzjan, Georgien, Demokratisk konsolidering, Östeuropa, Kaukasus, Stepan, Linz

Antal ord: 9827

Innehållsförteckning

1. Inledning.....	s.4
1.1. Syfte och frågeställning.....	s.5
1.2. Disposition.....	s.5
2. Metod och material.....	s.6
2.1. Val av metod.....	s.6
2.2. Val av teori.....	s.6
2.3. Avgränsningar.....	s.7
2.4. Material och källor.....	s.7
3. Teorier i “<i>Problems of Democratic Consolidation in Eastern Europe</i>”.....	s.8
3.1. Definitioner.....	s.8
3.2. Fem arenor i en konsoliderad demokrati.....	s.9
3.2.1. Arena 1: Ett fritt och livligt civilsamhälle.....	s.9
3.2.2. Arena 2: Ett relativt självständigt och högt aktat politiskt samhälle.....	s.9
3.2.3. Arena 3: En fungerande rättsstat.....	s.10
3.2.4. Arena 4: En statlig byråkrati som kan användas av den nya demokratiska regeringen.....	s.10
3.2.5. Arena 5: Ett institutionaliserat ekonomiskt samhälle.....	s.11
3.3. Operationalisering av teorin: De fem arenorna.....	s.11
4. De fem arenorna 1995-2003: Azerbajdzjan.....	s.12
4.1. Översikt: Azerbajdzjan.....	s.12
4.2. Civilsamhället 1995-2003: Azerbajdzjan.....	s.12
4.3. Politiskt samhälle 1995-2003: Azerbajdzjan.....	s.14
4.4. Rättsstat 1995-2003: Azerbajdzjan.....	s.15
4.5. Statlig byråkrati 1995-2003: Azerbajdzjan.....	s.16
4.6. Ekonomiskt samhälle 1995-2003: Azerbajdzjan.....	s.16
5. De fem arenorna 1995-2003: Georgien.....	s.17
5.1. Översikt: Georgien.....	s.17
5.2. Civilsamhälle 1995-2003: Georgien.....	s.17
5.3. Politiskt samhälle 1995-2003: Georgien.....	s.19
5.4. Rättsstat 1995-2003: Georgien.....	s.20
5.5. Statlig byråkrati 1995-2003: Georgien.....	s.20
5.6. Ekonomiskt samhälle 1995-2003: Georgien.....	s.21
6. De fem arenorna 2013-2017.....	s.22
6.1. Azerbajdzjan 2013-2017.....	s.22

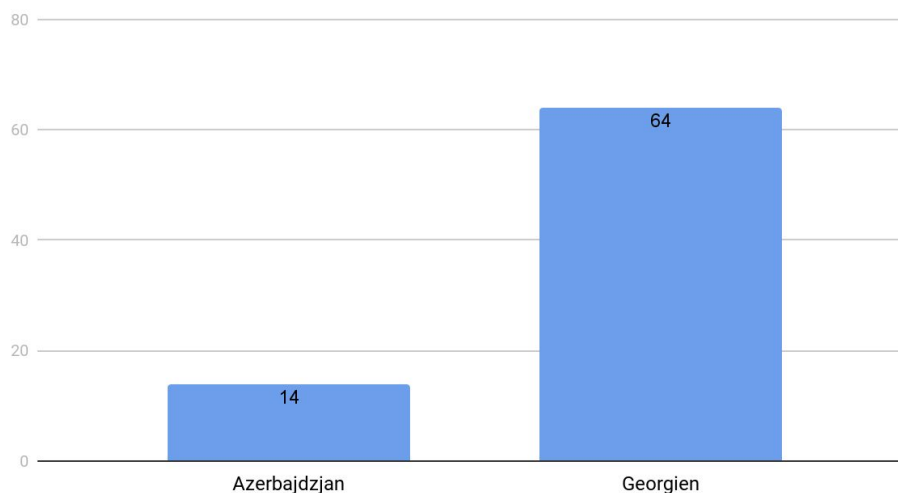
6.2. Georgien 2013-2017.....	s.24
7. Analys och diskussion.....	s.25
7.1. Analys av empiri.....	s.25
7.2. Teorins styrkor och svagheter.....	s.29
7.3. Slutsats och avslutande diskussion.....	s.30
8. Referenser.....	s.31
8.1. Tryckta källor.....	s.31
8.2. Elektroniska källor.....	s.31

1. Inledning

Efter Sovjetunionens fall år 1991 reste sig en mängd nya stater ur dess ruiner. Två av dessa var Georgien och Azerbajdzjan. Efter flera decennier som Sovjetrepubliker och grannländer hade dessa länder till synes mycket gemensamt och ett liknande politiskt arv¹. De har även en betydande gemensam gräns och båda är belägna i regionen Kaukasus på gränsen mellan Europa och Asien (Globalis 2014, "Azerbajjan"; Globalis 2016, "Georgien").

Sedan ländernas självständighet skiljer de sig dock åt gällande frihet, korruption och grad av demokrati. Det finns alltså en påfallande skillnad gällande demokratisk konsolidering mellan länderna. Medan det har gått förvånansvärt bra för Georgien sedan självständigheten har demokratin i Azerbajdzjans inte haft samma positiva utveckling. *Freedom House* ger år 2017 Azerbajdzjan ett betyg på 14 medan Georgien får 64 på en skala från 0 till 100, där 0 är *least free* och 100 är *most free* (Freedom House 2017, "Freedom in the World 2017: Azerbajjan"; Freedom House 2017, "Freedom in the World 2017: Georgia").

Freedom in the world scores 2017: 0=Least Free, 100=Most Free

Statsvetarna Juan J. Linz och Alfred Stepan har i sin bok *Problems of Democratic Transition and Consolidation* beskrivit sina idéer om demokratisk utveckling och konsolidering (Se del 3.). De ger bland annat förklaringar till varför utvecklingen gick

---

¹ Vi anser att likheten mellan länderna ligger i ett flertal viktiga faktorer men huvudsakligen i att de befinner sig i samma säregna geografiska region, att de båda erhöill självständighet 1991 och framförallt att båda länderna var en del av Sovjetunionen under större delen av 1900-talet. Sammantaget bör de därmed ha haft snarlika förutsättningar för demokratisering år 1991 och framåt (Globalis 2014, "Azerbajjan"; Globalis 2016, "Georgien").

som den gjorde i vissa postkommunistiska stater i Östeuropa, men det görs inga grundliga och djupgående förklaringar för fallen Azerbajdzjan och Georgien. Vi menar att eftersom Azerbajdzjan och Georgien på många sätt liknar de östeuropeiska, postkommunistiska staterna som analyseras, är det rimligt att använda Linz och Stepans idéer för att förklara varför situationen i Kaukasus ser ut som den gör i dagsläget. I vårt informationssök har vi inte hittat exempel på någon annan studie om just dessa länder utifrån Linz och Stepans teorier. Detta innebär att vi antingen kommer stärka eller försvaga teorins generaliserbarhet genom att pröva den mot fallen Azerbajdzjan och Georgien.

1.1. Syfte och frågeställning

Syftet med den här uppsatsen är att förklara varför Azerbajdzjan och Georgien har gått så pass skilda vägar gällande demokratisering trots deras likheter, genom att pröva Linz och Stepans teori om den konsoliderade demokratins fem arenor mot dessa fall. Kortfattat är de fem arenorna förutsättningar för att en demokrati ska kunna konsolideras. De kommer beskrivas i större detalj senare.

Idén är att Azerbajdzjan och Georgien erbjuder en oprövad men relevant kontext för denna teori att prövas mot.

Den grundläggande frågeställningen lyder: *Varför är Georgien så pass mycket mer demokratiskt än Azerbajdzjan trots ländernas likheter och gemensamma historia?*

1.2. Disposition

I del ett presenterar vi våra fall och vårt teoretiska ramverk. Vi redogör här för varför vi anser att det är relevant och intressant att genomföra vår studie. I del två motiverar vi vårt val av komparativ fallstudie. Därefter motiverar vi val av teori och presenterar kortfattat Linz och Stepans idéer. Vi beskriver även vilka avgränsningar vi har valt att göra med ambitionen att underlätta för läsaren. Dessutom redogör vi för våra huvudsakliga källor. I del tre definierar vi centrala begrepp. Därefter förklaras Linz och Stepans teori om de fem arenorna mer ingående. Slutet av del tre ägnar vi åt att kortfattat förklara hur vi valt att operationalisera de fem arenorna. I del fyra och fem samlar vi in och redogör för den nödvändiga empirin för Azerbajdzjan och Georgien under tidsperioden 1995 till 2003. I del 6 beskrivs hur situationen gällande de fem arenorna i Azerbajdzjan och Georgien såg ut mellan 2013 och 2017. I del sju analyserar vi hur väl teorin om de fem arenorna förutspådde utfallet. Därefter diskuterar vi teorins styrkor och svagheter. Slutet av del sju utgörs av en avrundande diskussion och vilka slutsatser som går att dra utifrån den studie vi har genomfört. Del åtta utgörs av en

referensförteckning .

2. Metod och material

2.1. Val av metod

Vi har valt att använda oss av en komparativ metod för att förklara skillnaden mellan Azerbajdzjan och Georgien utifrån Stepan och Linz teorier om den konsoliderade demokratins fem arenor. Då utförandet av denna uppsats begränsas av tid för genomförande och skriftlig längd är det mer produktivt att genomföra en koncentrerad teoriprovande fåfallsstudie av en specifik teori, snarare än att ägna sig åt en teorikonsumerande fallstudie (Esaiasson m.fl. 2012, s. 98). Grunden till att vi har valt att använda oss av komparativ metod är att vi har upptäckt två fall som vid första anblick bör ha haft samma förutsättningar för demokratisering men som ändå gått olika vägar. Vi vill avgöra vad detta beror på.

Vi valde våra fall utifrån den beroende variabeln, grad av demokratisk konsolidering. Vi ägnar oss åt en jämförande fallstudie med en mest-lika design där våra analysenheter är de olika arenorna i Azerbajdzjan och Georgien under två olika tidsperioder (Esaiasson m.fl. 2012, s. 109-110).

Tanken är dessutom att Azerbajdzjan och Georgien är så pass lika varandra på relevanta områden att utfallet skulle ha blivit detsamma om de båda ländernas förutsättningar för demokratisering bytte plats/land. Poängen är att länderna är tillräckligt homogena för vår studie och därför tydliggör den kausala mekanismen (Esaiasson m.fl. 2012, s. 106-107).

2.2. Val av teori

Det teoretiska ramverk vi kommer att använda när vi löser vår uppgift är de idéer som beskrivs i kapitlet *Democracy and Its Arenas* i den tidigare nämnda boken *Problems of Democratic Transition and Consolidation* av Juan J. Linz och Alfred Stepan. Kortfattat redogör författarna för vad de anser är de viktigaste förutsättningarna för att demokratisering och demokratisk konsolidering ska ha möjlighet att äga rum.

Vi valde denna teori efter att först ha intresserat oss för fallen Azerbajdzjan och Georgien och varför deras utveckling har gått åt olika håll. Därefter insåg vi det intressanta och nyttiga i att testa Linz och Stepan's teori eftersom att de själva inte prövar den mot Azerbajdzjan och Georgien på det mer ingående sätt som vi gör.

2.3. Avgränsningar

Vi kommer att fastställa om Linz och Stepans teori om demokratisk konsolidering stämde överens med hur förutsättningarna i länderna såg ut under perioden 1995 till 2003. Vi kommer sedan analysera huruvida teorin bidrar med en lämplig förklaring till varför situationen ser ut som den gjorde under perioden 2013 till 2017. Detta beslut grundar vi i att demokratisering och demokratisk konsolidering är en relativt tidskrävande process, och de olika arenorna måste få tid att verka innan utfallet av dem kan analyseras. Sedermera motiverar vi valet av tidsperiod då vi behöver tillgång till tillförlitliga rapporter och annan empiri för samtliga arenor. Detta framträder först i tillräcklig utsträckning under andra halvan av 90-talet. Till viss del avgjorde också en del specifika händelser, som exempelvis valår och större politiska beslut och händelser, valet av tidsperiod då vi ansåg det nödvändigt att analysera dessa skeenden.

Detta arbete begränsar sig till att använda Linz och Stepans teorier om demokratins fem arenor, då uppsatsens omfattning och tidsbegränsning inte tillåter oss att på ett tillfredsställande och rimligt sätt pröva alla teorier som presenteras i boken *Problems of Democratic Transition and Consolidation*. Samtidigt vill vi inte smalna av teorin ytterligare och exempelvis endast undersöka en eller två av de fem arenorna. Detta beslut grundar sig i att Linz och Stepan menar att civilsamhället, det politiska samhället, rättsstaten, den statliga byråkratin och det ekonomiska samhället samspelar och förstärker varandra. Detta innebär att vi behöver undersöka samtliga arenor i Azerbajdzjan och Georgien för att kunna pröva denna teori på ett någorlunda utförligt sätt (Linz - Stepan 1996, s. 14).

Vi kommer, med ovan nämnda avgränsningar, analysera situationen för att avgöra om länderna har demokratiserats enligt vad Linz och Stepans teori förutspår och på detta vis försöka fastställa anledningen till att Georgien är mer demokratiskt än Azerbajdzjan. På detta sätt kommer vi avgöra huruvida teorin är applicerbar på ytterligare situationer än de som Linz och Stepan själva går in på i detalj. I och med detta kommer vi antingen att öka teorins generaliserbarhet eller inte.

2.4. Material och källor

Vårt teoretiska ramverk har vi, som sagt, tagit från Juan J. Linz och Alfred Stepan bok *Problems of Democratic Transition and Consolidation*. Information om Azerbajdzjan och Georgien, alltså vårt empiriska underlag, har vi huvudsakligen tagit ur rapporter från organisationerna *Freedom House* och *Bertelsmann Stiftung*. Empirin i studien består alltså av redan insamlad information som vi sammanställer och sedan analyserar utifrån Linz och Stepans idéer. Vi valde dessa källor då de erbjöd tydlig och relativt

detaljerad information om de två länderna inom områdena vi var intresserade av. De behandlade även tidsperioder lämpliga för vårt arbete. Vi känner oss bekväma med att hänvisa till dessa två organisationer då de är allmänt respekterade och ofta citerade. Vi ser dem därmed som pålitliga. Vi valde att använda oss av två huvudsakliga källor då resultatet blir mer pålitligt och välgrundat än om vi endast hade använt oss av en. Sedan använder vi oss även av ett antal andra källor som kompletterar våra huvudsakliga källor. Dessa innefattar bland annat *Civicus*, *Norsk Utrikespolitisk Institutt* och *Globalis*.

3. Teorier i “*Problems of Democratic Transition and Consolidation*”

3.1. Definitioner

Enligt Linz och Stepan är en fullbordad demokratisk övergång avslutad när det har nåtts tillräcklig överenskommelse om politiska förfaranden för att producera en vald regering och när en regering kommer till makten som det direkta resultatet av en fri och folklig omröstning. Dessutom ska denna folkligt valda regering ha en reell befogenhet att skapa ny politik och den verkställande, lagstiftande och rättsliga makten som genereras av den nya demokratin ska inte behöva dela makten. Det görs även skillnad på begreppen liberalisering och demokratisering. Det förstnämnda kan innebära sådant som minskad censur i media och att större utrymme ges åt fackförbund, men behöver inte innebära demokratisering (Linz - Stepan 1996, s. 3).

Demokratisering innebär liberalisering, men i en bredare och mer specifikt politiskt kontext. Demokratisering kräver öppen tvist om rätten att vinna kontroll över regeringsställning, vilket i sin tur kräver en rättvis och fri konkurrens i val (Linz - Stepan 1996, s. 3).

Linz och Stepan delar upp sin definition av vad en konsoliderad demokrati är i tre delar. Den första är den beteendemässiga. Här menar de att en demokratisk regim är konsoliderad när inga betydelsefulla nationella, sociala, ekonomiska, politiska eller institutionella aktörer lägger väsentliga resurser på att nå sina mål genom att skapa en odemokratisk regim, använda våld eller bryta sig loss från staten. Den andra delen handlar om attityd. Här menar de att en demokratisk regim är konsoliderad när en stark majoritet av den allmänna opinionen tror på demokratiska procedurer och institutioner och när stödet för alternativ till demokrati är relativt litet och isolerat. Den sista delen är den konstitutionella. Här menar de att en demokratisk regim är konsoliderad när alla, vare sig det handlar om regeringen eller andra, underkastar sig specifika lagar, procedurer och institutioner (Linz - Stepan 1996, s. 6).

3.2. Fem arenor i en konsoliderad demokrati

Medan det ovan nämnda är definitionen av en konsoliderad demokrati menar Linz och Stepan att det finns vissa förutsättningar för att en demokrati ska kunna påbörja denna konsolidering. De talar om att fem interagerande "arenor" som stärker varandra måste vara på plats. Dessa arenor innefattar ett fritt och livligt civilsamhället, ett relativt självständigt och högt aktat politiskt samhälle, en fungerande rättsstat, en statlig byråkrati som kan användas av den nya demokratiska regeringen och ett institutionaliserat ekonomiskt samhälle (Linz - Stepan 1996, s. 7). I denna del av uppsatsen redogör vi för vad dessa arenor innebär.

3.2.1. Arena 1: Ett fritt och livligt civilsamhälle

Med civilsamhälle menar Linz och Stepan arenan där grupper, rörelser och individer, som är relativt självständiga i förhållande till staten, formulerar värderingar, bildar föreningar och framhäver intressen. Begreppet civilsamhälle kan innefatta allt från sociala rörelser, liksom kvinnogrupper och religiösa grupperingar, till samhällsorganisationer från alla samhällsnivåer, liksom fackföreningar och företagsgrupper. Dessutom är vanliga medborgare, som inte ingår i någon organisation, del av begreppet civilsamhälle. Vanliga medborgare är ofta betydande när det kommer till att rubba balansen mellan regim och opposition (Linz - Stepan 1996, s. 7-8). Civilsamhället ska i bästa fall ha stöd från en rättsstat som ger rättsliga garantier; en statlig byråkrati som skyddar dess rättigheter samt ett ekonomiskt samhälle som stödjer dess nödvändiga grad av självständighet och livlighet. Intressena och värderingarna hos ett fritt och livligt civilsamhälle genererar sedan det politiska samhället samt övervakar den statliga byråkratin och det ekonomiska samhället (Linz - Stepan 1996, s. 14).

3.2.2. Arena 2: Ett relativt självständigt och högt aktat politiskt samhälle

Med det politiska samhället menar Linz och Stepan den arena där olika partier och åsikter anordnar sig för att bestrida den legitima rätten att utöva kontroll över offentlig makt och statsapparaten. Val, valregler, politiskt ledarskap och lagstiftning är alla centrala institutioner i ett politiskt samhälle i en demokrati. I bästa fall kan civilsamhället som beskrivits tidigare störta en icke-demokratisk regim. En fullständig demokratisk övergång och konsolidering måste emellertid involvera det politiska samhället (Linz - Stepan 1996, s. 8).

Det politiska samhället behöver legitimitet i civilsamhällets ögon, rättsliga garantier förankrade i rättsstaten och det behöver upprätthållas av en opartisk

statsbyråkrati. Det är sedermera det politiska samhället som stiftar lagar och skriver konstitutionen, sköter den statliga byråkratin samt formar ramverket för det ekonomiska samhället (Linz - Stepan 1996, s. 14).

3.2.3. Arena 3: En fungerande rättsstat

För att en demokrati ska kunna konsolideras måste civilsamhällets och det politiska samhällets nödvändiga grad av självständighet vara understödd av rättsstatsprincipen. Alla betydande aktörer, särskilt den demokratiska regeringen och staten, måste respektera och upprätthålla rättsstatsprincipen. Det måste alltså råda rättssäkerhet. För de typer av civilsamhällen och politiska samhällen som just har beskrivits är rättsstatsprincipen och en konstitutionell anda nödvändiga villkor. Innebörden av dessa begrepp är en relativt stark konsensus om konstitutionen och över ett engagemang för självständiga förvaltningsförfaranden som kräver exceptionella majoriteter för att förändras. Det krävs också en tydlig hierarki av lagar, som tolkas av ett oberoende rättssystem och stöds av en stark juridisk kultur i civilsamhället (Linz - Stepan 1996, s. 10).

Denna arena behöver alltså stöd i form av en rättslig kultur med starka rötter civilsamhället, som även respekteras av det politiska samhället och det ekonomiska samhället. Det är rättsstaten som etablerar en hierarki av normer som gör att handlingar i relation till de andra arenorna blir förutsägbara (Linz - Stepan 1996, s. 14).

3.2.4. Arena 4: En statlig byråkrati som kan användas av den nya demokratiska regeringen.

Demokrati är ett styrelseskick där medborgare har rättigheter som är garanterade och skyddade i utbyte mot skyldigheter. För att skydda sina medborgares rättigheter och tillhandahålla de övriga grundläggande tjänsterna som de kräver måste en demokratiskt vald regering effektivt kunna utöva sitt krav på att ha våldsmonopol. Även om en stat inte hade några fler funktioner än dessa skulle den fortfarande vara tvungen att betala för polis, domare och andra grundläggande tjänster. En modern demokrati behöver därför förmågan att beordra och reglera samt kunna extrahera resurser. Därför behövs det en fungerande stat och en statlig byråkrati som den demokratiska regeringen kan använda sig av. Otillräcklig statlig förmåga att beskatta eller en svag byråkratisk närvaro i stora delar av landet, som leder till att medborgarna inte kan kräva att deras rättigheter respekteras, är ett stort problem (Linz - Stepan 1996, s. 10-11). Denna arena behöver stöd från civilsamhället för dess våldsmonopol samt monetärt stöd beviljat av det politiska samhället, men producerat av det ekonomiska. Den statliga byråkratin stödjer i sin tur övriga arenor genom att verkställa lagar som det demokratiska politiska

samhället stiftat (Linz - Stepan 1996, s. 14).

3.2.5. Arena 5. Ett institutionaliserat ekonomiskt samhälle

Det slutliga villkoret för att en demokrati ska kunna konsolideras gäller ekonomin, eller den arena som Linz och Stepan kallar det ekonomiska samhället. Termen ekonomiskt samhälle används för att uppmärksamma att det aldrig har och säkerligen aldrig kommer existera en konsoliderad demokrati i en ren planekonomi eller i en ren marknadsekonomi. Den moderna konsoliderade demokratin kräver en uppsättning sociopolitiskt utformade och accepterade normer, institutioner och förordningar som de kallar det ekonomiska samhället, som medlar mellan staten och marknaden (Linz - Stepan 1996, s. 11).

Statlig inblandning i en ekonomi är nödvändig ur flera aspekter för att fungera korrekt och bidra till demokratisk konsolidering i ett land. Det krävs statlig inblandning för att reglera företag och stifta lagar gällande börser, måttenheter och så vidare. Staten måste även skydda äganderätten och se till att makt inte missbrukas. Statlig inblandning är även nödvändig vid marknadsmislyckanden och för att upprätta sociala skyddsnet för medborgarna när marknaden går upp och ner (Linz - Stepan 1996, s. 12-13). Detta ekonomiska samhälle behöver ett rättsligt ramverk från det politiska samhället, som respekteras av civilsamhället samt verkställs av den statliga byråkratin (Linz - Stepan 1996, s. 14).

3.3. Operationalisering av teorin: De fem arenorna

Ett viktigt inslag i en uppsats som denna är operationaliseringar, alltså hur teoretiska definitioner tilldelas operationella indikatorer (Esaiasson m.fl. 2012, s. 56). Som beskrivningarna av arenorna ovan visar, innehåller samtliga en stor mängd olika aspekter. För att på ett någorlunda rimligt vis fastställa huruvida dessa förutsättningar kan sägas ha existerat tidigare i Azerbajdzjans och Georgiens historia måste vi begränsa oss till att välja specifika delar av varje arena att undersöka. Vi måste alltså konkretisera Linz och Stepans idéer så att de blir hanterbara på ett empiriskt plan. Vi har valt att konkretisera idéerna på följande vis genom att välja delar som vi anser visar till vilken grad de olika arenorna kan sägas ha existerat under perioden 1995-2003.

Arena 1 - Civilsamhälle: Vi kommer här att undersöka föreningsrätten i Georgien och Azerbajdzjan. Mer specifikt kommer vi att titta närmare på religiösa och etniska grupper, fackföreningar och media.

Arena 2 - Politiskt samhälle: Här kommer vi att undersöka val, valprocesser och valdeltagande i Georgien och Azerbajdzjan.

Arena 3 - Rättsstat: Här undersöker vi huruvida rättssystemet kan anses vara rättvist och självständigt och förekomsten av korruption.

Arena 4 - Statlig byråkrati: Här kommer vi att främst undersöka om det går att säga att staten har kontroll över sitt territorium och om det finns en god byråkratisk kapacitet.

Arena 5 - Ekonomiskt samhälle: När vi undersöker det ekonomiska samhället i Georgien och Azerbajdzjan kommer vi att framförallt titta på förekomsten av korruption, maktmissbruk och hur välfungerande marknaden är i de båda länderna.

4. De fem arenorna 1995-2003: Azerbajdzjan

4.1. Översikt: Azerbajdzjan

Beläget i östra Kaukasus norr om Iran, befinner sig Azerbajdzjan på gränslandet mellan Europa och Asien. Efter en kortvarig period av självständighet under början av 1900-talet inkorporerades landet i Sovjetunionen. Efter en period av missnöje med det sovjetiska styret utropades den självständiga republiken Azerbajdzjan den 30 augusti 1991. Efter självständigheten skulle landet komma att präglas av konflikten med Armenien över Nagorno-Karabakh, en region i Azerbajdzjan där den armeniska befolkningen vill upprätta en självständig stat. Förluster i denna konflikt skulle innebära att de två första presidenterna i Azerbajdzjan tvingades att avgå vilket ledde till att den redan inflytelserika politiken Gejdar Alijev kunde konsolidera sitt grepp om makten i landet. Gejdar efterträddes på presidentposten av sonen Ilham (NE 2017, "Azerbajdzjan").

Azerbajdzjan förlorade kontroll över 17% av sitt territorium under kriget med Armenien under tidigt 1990-talet. Eldupphöret som inrättades 1994 har mestadels hållits intakt över två decennier trots sporadiska avbrott (Bertelsmann Stiftung 2016, "Azerbaijan Country Report", s. 6).

4.2. Civilsamhället 1995-2003: Azerbajdzjan

Religiösa och etniska grupper

I en rapport från *Bertelsmann Stiftung* år 2003 beskrevs att oberoende och självständiga politiska och civila organisationer hade rätt att bildas, men att de då och då upplevde problem med registrering och stötte på statligt förtryck. Ett antal icke-statliga organisationer hade skapats längs etniska linjer, men dessa begränsade sig själva till humanitära och kulturella aktiviteter. Vissa etniska grupper, såsom Lezgi nära norra gränsen, avskräcktes enligt rapporten från att bilda politiska organisationer. Så kallade "icke-traditionella" religiösa grupper, som exempelvis evangeliska missionärer och wahhabiter, stötte på svårigheter med registrering och upplevde att deras aktiviteter delvis var förbjudna (Bertelsmann Stiftung 2003, "Bertelsmann Transformation Index 2003: Azerbajjan", s. 5). På ett liknande vis påstods i en rapport från *Civicus* att Azerbajdzjans regering under vissa omständigheter hade möjligheten att begränsa religiösa aktiviteter, när det handlade om medlemmar av "icke-traditionella"-religiösa grupper och sekter, som Jehovas vittnen, genom registreringskrav och störningar av distributionen av religiöst material (Civicus 2007, "Civil Society in Azerbajjan: Challenges and Opportunities in Transition", s. 41)

Facklig aktivitet

I linje med sovjetisk tradition var facklig aktivitet i stor utsträckning fortfarande statligt kontrollerad, och därigenom förhindrades bildandet av oberoende fackföreningar. Mötes- och yttrandefriheten var även de mycket begränsade (Bertelsmann Stiftung 2003, "Bertelsmann Transformation Index 2003: Azerbajjan", s. 5). 1998 menade *Freedom House* att de flesta fackföreningar tillhörde den statligt styrda *Azerbajjani Labour Federation*, och att det inte fanns något fungerande förhandlingssystem (Freedom House 1998, "Freedom in the World 1998: Azerbajjan"). Samma situation beskrevs av *Freedom House* år 2003 (Freedom House 2003, "Freedom in the World 2003: Azerbajjan").

Media

Statligt drivna medier var föremål för regeringskontroll och oberoende privata medier var ofta under stort tryck, bland annat i form av olika juridiska trakasserier (Bertelsmann Stiftung 2003 "Bertelsmann Transformation Index 2003: Azerbajjan", s. 5). *Freedom House* menade i sin rapport 1999 att den azerbajdzjanska regeringen regelbundet åtalade journalister för artiklar som var kritiska mot presidenten eller framstående statstjänstemän. Vidare påstod rapporten att många tidningar var tvungna att kämpa ekonomiskt mot stora böter och att fängslande av redaktörer och personal inte var ovanligt (Freedom House 1999, "Freedom in the World 1999: Azerbajjan"). Enligt *Freedom House* såg situationen inte mycket annorlunda ut 2001, då journalen *Monitor Weekly*, som varit kritisk mot regimen, förbjöds att publicera en månad och den

självständiga *Azerbaijan Broadcasting Agency* stängdes ned utan förvarning i tio dagar (Freedom House 2001, "Freedom in the World 2001: Azerbaijan").

4.3. Politiskt samhälle 1995-2003: Azerbajdzjan

Azerbajdzjans demokratiska institutioner visade sig under sent 90-tal och tidigt 00-tal ha djupa brister. Med presidentvalet 1992 som enda undantag hade post-sovjetiska Azerbajdzjan ännu inte bevittnat en demokratiskt legitim överföring av makt och parlamentet spelade i praktiken en obetydlig roll i landet. Den stora majoriteten av politiska aktörer accepterade dock formellt demokratiska institutioner, samtidigt som de ofta ignorerades i praktiken (Bertelsmann Stiftung 2003, "Bertelsmann Transformation Index 2003: Azerbaijan", s. 7).

Val och valdeltagande

Bertelsmann Stiftungs rapport från 2003 menade att allmän rösträtt och rätten till att bedriva valkampanjer fanns i teorin, men att dessa rättigheter oftast inte respekterades i praktiken. Västerländska observatörer hade dömt ut de flesta val som hållits i Azerbajdzjan, fram tills denna rapport skrevs, som orättvisa med djupa brister. Det fanns inga bevis på verklig förbättring under parlamentsvalet år 2000 eller folkomröstningen om konstitutionen som ägde rum 2002. Presidenten och regeringen, som kontinuerligt blivit återvalda sedan valet 1993, respekterade enligt rapporten inte principerna om öppna valprocesser med fri konkurrens (Bertelsmann Stiftung 2003, "Bertelsmann Transformation Index 2003: Azerbaijan", s. 5).

Enligt en rapport av *Norsk Utenrikspolitisk Institutt* representerades den demokratiska oppositionen i de parlamentariska valen 1995 endast av två partier, *Popular Front* och *National Independence*, medan *Musavat* och andra oppositionspartier inte fick delta. Totalt 1040 kandidater försökte konkurrera om 100 mandat, men *Central Election Commission* (CEC) tillät endast 387 av dessa att delta i valet. Av detta antal var endast 10% från oppositionspartierna, medan resten var regimens representanter och allierade. Rapporten menade vidare att alla valkommissioner var under den sittande regeringens monopolistiska kontroll och att valets resultat var helt förfalskat. I slutändan säkrade oppositionen endast tio mandat (Guliev 2006, s. 62). En liknande situation uppstod enligt rapporten under parlamentsvalet år 2000. Trots att mer än 20 partier försökte delta i valet, tilläts bara 13, och endast så många efter påtryckningar från USA och Europarådet. Av över 1000 kandidater som ämnade konkurrera om 100 mandat tilläts drygt 400. Liknande situationen fem år tidigare var en överväldigande majoritet av dessa kandidater regimens representanter och allierade (Guliev 2006, s. 62).

4.4. Rättsstat 1995-2003: Azerbajdzjan

Rättsväsende

Bertelsmann Stiftung rapporterade 2003 att det institutionellt separata rättsväsendet och den konstitutionella domstolen var oberoende och självständiga i teorin, men att de i verkligheten var underordnade presidenten, som utsåg domarna. Fram tills denna rapport publicerades hade rättsväsendets struktur reformerats i otillräcklig grad, vilket hindrade det från att fungera som en motvikt till den verkställande makten hos presidenten (Bertelsmann 2003, "Bertelsmann Transformation Index 2003: Azerbajdzjan", s. 5).

Freedom House beskriver en liknande situation 1999. Enligt *Freedom House* var domstolen, som inte fungerade oberoende gentemot den verkställande makten, ineffektiv och korrupt. Fångar hölls ofta fängslade långa perioder före rättegångar, och deras tillgång till advokater var begränsad, samtidigt som tortyr inte var ovanligt (Freedom House 1999, "Freedom in the World 1999: Azerbajdzjan"). Samma situation beskrevs av *Freedom House* år 2003 (Freedom House 2003, "Freedom in the World 2003: Azerbajdzjan").

Inträdet i Europarådet 2001 ledde till att lagar inom en mängd områden skulle överensstämma med europeisk standard, någonting som inkluderade avskaffandet av dödsstraff och ratificering av Europakonventionen om mänskliga rättigheter. Detta till trots fortsatte juridiska metoder att vara drabbade av uppenbara brister ur ett demokratiskt perspektiv. Ett problem som förblev olöst var politiska fångar. I oktober 2001 klassificerade Europarådet 23 personer som politiska fångar, medan det oberoende *Human Rights Center of Azerbaijan* klassificerade 700 (Bertelsmann 2003, "Bertelsmann Transformation Index 2003: Azerbajdzjan", s. 6).

Korruption

Politisk och byråkratisk korruption ansågs av befolkningen vara mycket hög under den här perioden. Endast i sällsynta fall bekämpades korruption effektivt av domstolsavgörande och åtal mot korruption utnyttjades också för att avskeda högt rankade tjänstemän, utan att ge dem rimliga rättsmedel. Den statliga administrationen hade ännu inte genomgått strukturella reformer och löner i många administrativa avdelningar täckte inte ens levnadskostnader, vilket var en av orsakerna till korruption och ineffektivitet (Bertelsmann 2003, "Bertelsmann Transformation Index 2003: Azerbajdzjan", s. 6).

2004 genomfördes en undersökning av *Association of Civil Society Development in Azerbaijan*. Denna undersökning avslöjade att 29% av respondenterna ansåg att

korruption existerade överallt. Dessutom gavs mutor i nästan alla den offentliga sektorns sfärer, såsom vård, utbildning, polis, militär etc. (Civicus 2007, "Civil Society in Azerbaijan: Challenges and Opportunity in Transition", s. 39).

4.5. Statlig byråkrati 1995-2003: Azerbajdzjan

Den azerbajdzjanska statens våldsmonopol sträckte sig över alla delar av landet som inte var under ockupation. Dock var runt 17% av Azerbajdzjan vid tillfället ockuperat av armeniska styrkor, vilket innebär att staten i praktiken inte uppfyllde kraven på våldsmonopol inom det nationella territoriet. Den grundläggande infrastrukturen som en stat bör ha existerade i de områdena som inte var ockuperade, men påvisade stora brister som grundade sig i korruption och inkompetens. Det nämns i rapporten från *Bertelsmann Stiftung* att infrastrukturen på landsbygdsområden ofta var i sådant dåligt skick att det hindrade utvecklingen av regioner utanför huvudstaden (Bertelsmann Stiftung 2003, "Bertelsmann Transformation Index 2003: Azerbaijan", s. 8). Trots detta garanterades lag och ordning i stor utsträckning (Bertelsmann Stiftung 2003, "Bertelsmann Transformation Index 2003: Azerbaijan", s. 4-5).

4.6. Ekonomiskt samhälle 1995-2003: Azerbajdzjan

I rapporten från *Freedom House* 1998 påstods det att betydande delar av landets ekonomi befann sig i händerna på en korrupt nomenklatura, alltså eliten från sovjeteran. Detta var någonting som, enligt rapporten, allvarligt begränsade jämställdhet i den ekonomiska sfären (Freedom House 1998, "Freedom in the World 1998: Azerbaijan"). Samma situation rådde åtminstone fram till 2003 (Freedom House 2003, "Freedom in the World 2003: Azerbaijan")

Enligt officiell statistik från 2001 levde cirka hälften av landets befolkning i fattigdom, medan inofficiella siffror pekade på att det istället rörde sig om så högt som 80% (Bertelsmann Stiftung 2003, "Bertelsmann Transformation Index 2003: Azerbaijan", s. 8). Landets i många fall undermåliga levnadsvillkor ledde till en stor ekonomisk migration under denna period. Enligt vissa uppskattningar fanns någonstans kring 1 till 1,5 miljoner tillfälliga eller permanenta azerbajdzjanska emigranter. Infrastrukturen, någonting som har behandlats tidigare i förhållande till den fjärde arenan, i landsbygdsområden var ofta i ett så dåligt skick att det hindrade utvecklingen av regioner utanför huvudstaden (Bertelsmann Stiftung 2003, "Bertelsmann Transformation Index 2003: Azerbaijan", s. 8).

Azerbajdzjan hade år 2003 gjort betydelsefulla framsteg på vägen mot att bli en marknadsekonomi. Trots detta ansåg *Bertelsmann Stiftungs* rapport fortfarande att den ogynnsamma ekonomiska miljön var oroväckande. Med ogynnsam ekonomisk miljö avsågs sådant som utbredd korruption, godtyckligt agerande från statens och

rättssystemets håll, underutvecklad infrastruktur och brist på tillgång till kapital. Även den underutvecklade banksektorn innebar ett hinder för den privata sektorns utveckling (Bertelsmann Stiftung 2003, "Bertelsmann Transformation Index 2003: Azerbajjan", s. 8).

5. De fem arenorna 1995-2003: Georgien

5.1. Översikt: Georgien

Beläget i västra Kaukasus med en kust mot Svarta havet, granne med Ryssland och Azerbajdzjan, befinner sig Georgien. Landets moderna historia präglas starkt av medlemskapet i Sovjetunionen och sedermera relationen med Ryssland. Efter Georgiens utträde ur Sovjetunionen 1991 var landets första år påverkade av väpnade konflikter i regionerna Sydossetien och Abchazien. Initialt var landet en bristfällig demokrati med en stark presidentmakt. Efter mestadels fredliga demonstrationer och reformer stabiliserades situationen i landet och en mer stabil demokrati cementerades. Detta förde med sig bättre relationer med västvärlden men sämre med Ryssland (NE 2017, "Georgien").

Rosenrevolutionen år 2003 innebar slutet för de flesta politiker i landet med anknytning till Sovjetunionen. Sedan dess har arbetslöshet och kriminalitet bekämpats med begränsad framgång, och korrruptionen har avtagit något. Georgien har successivt vänt sig mer mot väst och är en samarbetspartner inom många områden. Georgien har även under senare år sökt NATO-medlemskap (Globalis 2016, "Georgien").

5.2. Civilsamhälle 1995-2003: Georgien

I början av 1900-talet var Georgien en av de mest demokratiska delarna av det ryska imperiet. Men utvecklingen stannade abrupt av när Georgien införlivades i Sovjetunionen. Civilsamhället levde på ett sätt kvar men kontrollerades nu helt av staten. När den statliga kontrollen lättade under 80- och 90-talet fick civilsamhället tillbaka en del av sin forna kraft (Civicus 2010, "An Assessment of Georgian Civil Society", s. 17-18).

När stabilitet i landet rådde igen under mitten av 90-talet började civilsamhället återhämta sig, mycket tack vare ekonomiskt och politiskt stöd från USA och EU. Civilsamhället präglades under slutet av 90-talet och början av 00-talet av en konsolidering av NGO:s och en ökad medvetenhet och förmåga för civilsamhället att försvara sina rättigheter, trots visst motstånd från regimen i landet (Civicus 2010, "An Assessment of Georgian Civil Society", s. 18-19).

Religiösa och etniska grupper

Separationen av kyrka och stat är förankrad i 1995 års konstitution. Staten menade dock att den ortodoxa kyrkan hade en speciell historisk roll. Detta tog sig uttryck i att staten många gånger undvek att utreda attacker begångna av ortodoxt troende mot religiösa minoriteter i landet. Men trots detta menar *Bertelsmann Stiftung* att religionsfrihet existerade i Georgien under denna period (Bertelsmann Stiftung 2003, "Bertelsmann Transformation Index 2003: Georgia", s. 4). *Freedom House* rapporterade att religionsfrihet officiellt existerade i Georgien under slutet av 90-talet men att det i praktiken endast var den ortodoxa kyrkan och dess följare som respekterades i enlighet med lagen. Medlemmar av andra religiösa minoriteter trakasserades och blev ofta hotade av polisen (Freedom House 1999, "Freedom in the World 1999: Georgia"). Sammantaget ger rapporterna intrycket av att det existerade religionsfrihet i Georgien under denna period men med påtagliga brister.

Facklig aktivitet

Konstitutionen och lagen om fackföreningar tillät arbetstagare att organisera sig och förhandla kollektivt och förbjöd diskriminering av fackligt anslutna. I praktiken respekterades också dessa rättigheter generellt, enligt *Freedom House* år 2001 (Freedom House 2001, "Freedom in the World 2001: Georgia"). Det huvudsakliga fackförbundet var *the Amalgamated Trade Unions of Georgia*, den omdöpta efterträdaren till sovjettidens fackförbund. Fackförbundet bestod av 30 fackföreningar, och arbetstagare hade rätten att strejka (Freedom House 1999, "Freedom in the World 1999: Georgia").

Media

I Georgien hade medborgare möjlighet att uttrycka åsikter i landets tidningar, men spridningen av dessa tidningar var inte särskilt stor på grund av befolkningens ekonomiska svårigheter. De tilläts dock både formellt och i praktiken. Det fanns också konkurrerande tv-stationer, som var mycket viktigare instrument när det kom till att forma den allmänna opinionen. Lojala stationer på lokal nivå erhöll dock mer ekonomiskt stöd än andra. Kritiska rapporter resulterade ibland i våldsamma repressalier (Bertelsmann Stiftung 2003, "Bertelsmann Transformation Index 2003: Georgia", s. 4-5). Samma situation beskrivs av *Freedom House* under perioden. Deras rapport 1998 menar att medan landets oberoende press ofta publicerade dömande och kritiska politiska analyser begränsade ekonomiska svårigheter cirkulationen av de flesta tidningar, särskilt utanför huvudstaden. Oberoende tidningar och tv-stationer utsattes även för trakasserier från myndigheterna, medan journalister i regeringsstyrda medier ofta utövade självzensur (Freedom House 1998, "Freedom in the World 1998:

Georgia”). Samma situation beskrevs i deras rapport 2003 (Freedom House 2003, “Freedom in the World 2003: Georgia”). Trots att brister existerade utövade alltså landets medier i stor utsträckning sin yttrandefrihet.

5.3. Politiskt samhälle 1995-2003: Georgien

Val och valdeltagande

Freedom House påstod 1998 att georgier formellt sett kunde välja sin regering demokratiskt, men att valen ofta visade på valfusk och andra brister (Freedom House 1998, “Freedom in the World 1998: Georgia”). Situationen i Georgien hade enligt *Freedom House* inte förändrats avsevärt 5 år senare 2003 (Freedom House 2003, “Freedom in the World 2003: Georgia”). Enligt Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa (OSSE) visade Georgien på betydande demokratisk utveckling efter landets parlamentsval år 1995. Enligt organisationen så drevs den absoluta majoriteten av landets vallokaler på ett bra och fungerande sätt och folkligt deltagande var generellt fredligt och entusiastiskt. OSSE kom dock med ett antal rekommendationer för att ytterligare påskynda demokratisk konsolidering, bland annat att lika standarder och praxis måste följas i alla landets regioner (OSCE 1996, “Report on Parliamentary Elections in Republic of Georgia 5 November 1995”, s. 10).

Under slutet av 90-talet var demokratin i Georgien bristfällig vilket exemplifierades i presidentvalet år 1999. Observatörer i detta val anklagade vinnaren för ett omfattande valfusk samtidigt som oppositionen anklagades för att vara finansierade av utländska intressenter, däribland Ryssland. En rapport från *Commission on Security and Cooperation in Europe* (CSCE) hävdade till och med att 1999 års presidentval signalerade en demokratisk försämring i Georgien. En rad andra observatörer rapporterade om valfusk, polisnärvaro vid valstationer, brist på transparens i valprocessen och ett vinklat medialt rapportering (Freedom House 1999, “Freedom in the World 1999: Georgia”).

Bertelsmann Stiftung menade att förutsättningarna för demokratiska och fria val år 1999 var tillräckligt förankrade i lag men att det fanns allvarliga brister i implementeringen av dessa. Det riktades även kritik mot den verkställande maktens inflytande över Georgiens valkommission och brist på transparens i valprocessen. Förekomsten av presidentens regionala representanter runt om i landet satte också käppar i hjulet på vägen mot demokratisering, vilket inte var förankrat i konstitutionen (Bertelsmann Stiftung 2003, “Bertelsmann Transformation Index 2003: Georgia”, s. 4).

5.4. Rättsstat 1995-2003: Georgien

Rättsväsendet

Freedom House rapporterar om ett bristfälligt rättsväsende i Georgien år 1999. Domare mutades ofta och korruptionen var utbredd. Många gånger förlitade sig människor på klan-liknande strukturer och personliga tjänster snarare än rättssystemet (*Freedom House* 1999, "Freedom in the World 1999: Georgia").

Maktbalansen i Georgien var under den här perioden väl förankrad i lagen. Det existerade dock en problematik med brist på tydliga juridiska gränser mellan ansvarsområden för statens olika organisationer vilket många gånger ledde till att en attityd växte fram där ingen tog fullt ansvar för vissa delar av lagstiftningen. Detta ledde till en situation där landets parlament fungerade som en väg för lobbyister att få igenom sin vilja, utan att någon annan part tog ansvar för detta. Rättsväsendet saknade under denna period konsekvens och domare var ofta mer fokuserade på kortsiktig stabilitet än rättssäkerhet (*Bertelsmann Stiftung* 2003, "Bertelsmann Transformation Index 2003: Georgia", s. 5).

Korruption

Enligt rapporteringen från *Bertelsmann Stiftung* var korruption ett stort problem i Georgien. Trots det faktum att korruption jämt och ständigt stigmatiserades från alla håll, så fick korrupta handlingar sällan några påföljder. En serie korruptionsskandaler hade uppdragats, men inte en enda hög tjänsteman hade åtalats eller hållits ansvarig för sina korrupta handlingar. Presidenten förhindrade införandet av lagstiftning som skulle kräva att politiker avslöjade sina inkomstkällor, vilket innebar att mutor förblev oupptäckta. Detta ledde till att en allt större del av befolkningen inte tog antikorrupsionsretoriken på allvar i Georgien. Administrativa åtgärder utanför lagens räckvidd bröt regelbundet mot medborgarnas rättigheter (*Bertelsmann Stiftung* 2003, "Bertelsmann Transformation Index 2003: Georgia", s. 5).

5.5. Statlig byråkrati 1995-2003: Georgien

Sett till kontroll över det egna territoriet som ett mått för den statliga byråkratin uppvisade Georgien vissa brister under slutet av 90-talet. Landet hade svårigheter att bevaka den egna gränsen mot Ryssland. Dessutom präglades landets östra delar av

laglöshet och kriminalitet som en följd av en stor mängd flyktingar från Tjetjenien och från de konfliktdrabbade delarna inom landet. Detta fick den dåvarande presidenten att utropa krisläge i dessa delar av landet (Freedom House 1999, "Freedom in the World 1999: Georgia").

Den mest påfallande bristen av kontroll var under den här perioden över regionerna Abchazien och Sydossetien. I dessa regioner hade inte den georgiska staten haft kontroll sedan självständigheten, och de har med tiden rört sig allt längre bort från Georgien. Även regionen Abjara var bortom den georgiska statens kontroll. Mycket av konflikten grundar sig i frågan om beskattning. De etniska grupperna vid gränsen till Azerbajdzjan och Armenien anser sig inte tillhöra Georgien (Bertelsmann Stiftung 2003, "Bertelsmann Transformation Index 2003: Georgia", s. 3-4). *Bertelsmann Stiftung* rapporterar att regeringen i landet under denna period haft svårigheter att medvetet kunna forma den inhemska politiska och ekonomiska utvecklingen (Bertelsmann Stiftung 2003, "Bertelsmann Transformation Index 2003: Georgia", s. 14-15). Den utbredda korrruptionen i landet försvårade ytterligare och underminerade statens kontroll av landet (Freedom House 1999, "Freedom in the World 1999: Georgia").

5.6. Ekonomiskt samhälle 1995-2003: Georgien

År 2003 hade Georgiens ekonomi fortfarande inte återhämtat sig från Sovjetunionens upplösning. En dåligt implementerad statlig budget resulterade i en oförmåga för staten att finansiera infrastruktur som var nödvändig för tillväxt. Väpnade konflikter i kombination med en bristfällig elförsörjning hindrade en industriell tillväxt under denna tidsperiod (Bertelsmann Stiftung 2003, "Bertelsmann Transformation Index 2003: Georgia", s. 6-7).

Trots att basen för en fri marknad med nyttig konkurrens existerade så saknades den politiska viljan att stifta nödvändiga lagar och att bekämpa korrruption i tillräcklig utsträckning för att främja jämlik konkurrens. Det faktum att i princip alla framstående affärsmän och företagsägare också var politiker, påvisade fördelen med att ha inflytande i den politiska sfären i Georgien för att nå ekonomisk framgång (Bertelsmann Stiftung 2003, "Bertelsmann Transformation Index 2003: Georgia", s. 7-8).

Enligt *Bertelsmann Stiftung* var inflation och växelkurspolitik ett par av de få områden där Georgiens ekonomi visade tecken på tydliga framgångar under rapportperioden. Efter att ha stigit till väldigt höga nivåer i början av 1990-talet hade inflationen sjunkit stadigt sedan 1995. Denna trend bröts endast kort 1998. Den fortsatta förstärkningen av nationalbankens oberoende och en minskning av den nya statskulden har bidragit till makroekonomisk stabilisering (Bertelsmann Stiftung 2003, "Bertelsmann Transformation Index 2003: Georgia", s. 8).

Freedom House rapporterade 1998 att företagsregistrering hämmats av mutor och en ineffektiv, korrupt byråkrati och att organiserad brottslighet påverkade

småföretagare negativt. Den informella ekonomin uppskattades detta år till 40–45 procent av landets BNP. Dessa faktorer hade enligt Freedom House en negativ inverkan på medborgarnas lika möjligheter i den ekonomiska sfären (Freedom House 1998, "Freedom in the World 1998: Georgia"). 2002 menade de att landets ekonomi led av olika problem, bland annat höga nivåer av arbetslöshet (Freedom House 2002, "Freedom in the World 2002: Georgia").

6. De fem arenorna 2013-2017

6.1. Azerbajdzjan 2013-2017

Civilsamhälle

År 2016 tolererar Azerbajdzjan inte självständiga religiösa grupper (Bertelsmann Stiftung 2016, "Azerbaijan Country Report", s. 8). Samma år beskriver *Bertelsmann Stiftung* att återuppvaknandet av aktivismen, särskilt bland den yngre generationen, inspirerad av den arabiska våren och sociala medier, har lett till ytterligare förtryck av medborgerliga rättigheter och friheter i Azerbajdzjan. Regeringen har vidtagit stränga åtgärder mot politiskt oliktankande, civilsamhället, människorättsaktivister, media, internationella icke-statliga organisationer och ungdomsorganisationer (Bertelsmann Stiftung 2016, "Azerbaijan Country Report", s. 15). Azerbajdzjans civilsamhälle har alltså inte ha utvecklats i en friare och livligare riktning och verkar istället befinna sig i ungefär samma situation som under perioden mellan 1995 och 2003.

Politiskt samhälle

År 2014 menar *Bertelsmann Stiftungs* rapport att trots att demokratiska institutioner existerar formellt i Azerbajdzjan, fungerar de endast inom ramen för en auktoritär regim samtidigt som de är väldigt svaga (Bertelsmann Stiftung 2014, "Azerbaijan Country Report" s. 10). Regeringen i Azerbajdzjan begränsar även i hög grad utrymmet för politisk konkurrens. Exempel på detta är att sändningstid för debatter på statlig TV och radio har krympt betydligt samtidigt som kostnaden för kampanjannonser har höjts, något som gör annonserna nästintill omöjliga att bekosta för den ekonomiskt strypta oppositionen. Valdagar plågas 2016 fortfarande av störningar av rösträkning och andra oregelbundenheter. Vidare är de resultat som uppnås trots dessa oregelbundenheter senare föremål för justering i Centralkommissionen, utifrån regeringens intressen (Bertelsmann Stiftung 2016, "Azerbaijan Country Report", s. 9–11). Sammantaget befinner sig landets politiska samhälle mellan 2013 och 2017 i ungefär samma situation som mellan 1995 och 2003.

Rättstat

Domstolarnas självständighet garanteras 2017, liksom tidigare, av konstitutionen och domarna utses av landets president. Dock används det juridiska systemet i Azerbajdzjan enligt *Freedom House* mer eller mindre obehindrat av regimen för att hålla kvar sitt grepp om makten. Detta innebär bland annat att lagar gällande yttrandefrihet och rättigheter för den politiska oppositionen inte respekteras. Domstolarna kan i förlängningen användas som ett verktyg av presidenten för att straffa politiska motståndare. Maktmissbruk och nepotism är vanligt förekommande i landet och *Freedom House* beskriver 2017 problemet med korruption som "skenande" (*Freedom House* 2017, "Freedom in the World 2017: Azerbaijan"). Domstolarna är hårt drabbade av korruption vilket många gånger påverkar utfallet av domar och försvarsadvokater har endast en nästintill symbolisk roll i Azerbajdzjan (Bertelsmann Stiftung 2016, "Azerbaijan Country Report", s. 13–14). Alltså har landets tredje arena, rättsstaten, inte fallit på plats.

Statlig byråkrati

Bortsett från de ständigt konfliktdrabbade områdena i landet upprätthåller den azerbajdzjanska regimen 2016 våldsmonopolet (Bertelsmann Stiftung 2016, "Azerbaijan Country Report" s. 6). Den statliga byråkratin har även kapaciteten att genomföra politiska beslut som tas och det finns inga aktörer som utmanar statens monopol på sådant som beskattning eller våld i nuläget. Den statliga byråkratin genomsyras dock, likt så många andra sektorer i Azerbajdzjan, av svår korruption (BACP 2016, "Azerbaijan Corruption Report"). Den fjärde arenan har inte visat tydliga tecken på utveckling sedan perioden 1995 till 2003.

Ekonomiskt samhälle

Azerbajdzjans ekonomiska samhälle, eller femte arena, har varit relativt stillastående mellan 2013 och 2017. Trots officiell statistik har det socioekonomiska läget inte sett mycket förändring alls (Bertelsmann Stiftung 2016, "Azerbaijan Country Report", s. 20). I teorin hade Azerbajdzjan under denna period en marknadsekonomi. Trots att det fanns tydliga lagar och regler som syftar till att reglera marknadens konkurrenskraft, är dessa endast formalitet. Småföretag i Azerbajdzjan står inför olika former av diskriminering (Bertelsmann Stiftung 2016, "Azerbaijan Country Report", s. 22). Sedan Sovjetunionens fall har det skett mycket privatisering av stora företag, men de styrs fortfarande av monopol kopplade till högt rankade statliga tjänstemän. Dessutom bekämpar dominanta tjänstemän potentiella konkurrenter genom att begränsa deras tillgång till hemmamarknaden och tvinga dem ur drift (Bertelsmann Stiftung 2016, "Azerbaijan Country Report", s. 22–23). Precis som inom många av de andra arenorna

präglas även den azerbajdzjanska ekonomin svårt av korruption. (BACP 2016, "Azerbaijan Corruption Report").

6.2 Georgien 2013-2017

Civilsamhälle

2016 rapporterade *Bertelsmann Stiftung* att det varken fanns formella eller informella restriktioner eller störningar från regeringens håll när det kom till föreningsfriheten eller församlingsfriheten i Georgien (Bertelsmann Stiftung 2016, "Georgia Country Report", s. 8). Rapporten menade även att media i Georgien åtnjöt en stor grad av pluralism samtidigt som det inte längre förekom tydliga former av statlig censur (Bertelsmann Stiftung 2016, "Georgia Country Report", s. 9). Trots protester från vissa håll stiftades även antidiskrimineringslagar år 2014 (Bertelsmann Stiftung 2016, "Georgia Country Report", s. 7). Det verkar som att Georgiens civilsamhälle, som hade spår av frihet och livlighet redan mellan 1995 och 2003, har fortsatt att utvecklas i en positiv riktning.

Politiskt samhälle

Det politiska samhället i Georgien har även det förbättrats avsevärt. Enligt *Freedom House* har Georgien 2017 regelbundna och pluralistiska val samtidigt som landets demokratiska utveckling har visat på betydande förbättringar de senaste åren. Oligarkiska aktörer har emellertid fortfarande ett stort inflytande över politiska val (Freedom House 2017, "Freedom in the World 2017: Georgia"). Internationella och inhemska valobservatörer ansåg dock att presidentvalet 2013, parlamentets specialval samma år och kommunvalen 2014 var fria och i stort sett rättvisa, någonting som visar på framsteg från tidigare år (Bertelsmann Stiftung 2016, "Georgia Country Report", s. 7).

Rättsstat

Rättsstaten i Georgien har även den upplevt positiva förändringar. Korruption inom Georgiens rättsväsende ansågs 2016 vara begränsat och i stor utsträckning inte längre ett lika stort problem som tidigare. Dock fanns ett problem med politiskt inflytande över domare och domstolar. Reformen i syfte att motverka korruption i Georgien har även haft en positiv inverkan på landets polis och på lägre nivåer ansågs poliskåren i princip fri från korruption (BACP 2016, "Georgia Corruption Report").

Delar av rättsväsendet i Georgien står 2016 fortfarande inför utmaningar i form av brist på transparens och insyn. *Bertelsmann Stiftung* riktar även kritik mot det faktum att endast ett fåtal i den tidigare regimen fått stå till svars för sina brott. 2016 är dock det

georgiska rättsväsendet överlag internationellt respekterat och ett ökat inflytande av NGO:s leder till att mänskliga rättigheter respekteras i allt högre grad (Bertelsmann Stiftung 2016, "Georgia Country Report", s. 9-10).

Statlig byråkrati

När det gäller den fjärde arenan har den georgiska staten 2016 kontroll och monopol på våld inom dess territorier, bortsett från de ständigt problematiska regionerna Abkhasien och Sydossetien. Regimen i landet har dessutom lyckats avpolitisera och bygga en effektiv statlig administration, vilket totalt sett är en förbättring från situationen mellan 1995 och 2003 (Bertelsmann Stiftung 2016, "Georgia Country Report", s. 6-7).

Ekonomiskt samhälle

Det ekonomiska samhället har även det upplevt tydliga förbättringar. Detta mycket tack vare ett ökat antal internationella samarbeten. Det institutionella och juridiska ramverket för marknaden har varit en viktig stabiliserande faktor i Georgien och har överlag gett ett positivt resultat. Dock har den ekonomiska liberaliseringen i Georgien många gånger cementerat ojämlika förhållanden mellan aktörer på marknaden (Bertelsmann Stiftung 2016, "Georgia Country Report", s. 16-17). Trots tidigare problematik med upprätthållandet av äganderätt har Georgien erhållit ett förbättrat betyg på detta område av Världsbanken (Bertelsmann Stiftung 2016, "Georgia Country Report", s. 20).

7. Analys och diskussion

7.1. Analys av empiri

Arena 1: Civilsamhälle

Civilsamhället i de båda länderna skiljde sig åt kring millennieskiftet. När de gäller de aspekter av civilsamhälle som vi valde att undersöka, facklig aktivitet och media med mera visade Georgien på ett sammantaget mer fritt och livligt civilsamhälle än Azerbajdzjan. Mer nyligen verkar civilsamhället i Azerbajdzjan befinna sig i ungefär samma sits som mellan 1995 och 2003, samtidigt som Georgiens har utvecklats positivt. Med hjälp av teorin om de fem arenorna är det svårt att förklara hur Georgien kunde ha ett relativt fritt och livligt civilsamhälle under perioden mellan 1995 och 2003. Detta eftersom att ett fritt och livligt civilsamhälle, enligt teorin, behöver stöd från övriga arenor. Med tanke på att ingen av dessa arenor verkade existera i särskilt hög utsträckning under perioden som vår undersökning behandlar är det möjligt att Georgiens civilsamhälle överlevde den totalitära perioden av sovjetiskt styre relativt

intakt medan civilsamhället i Azerbajdzjan antingen inte gjorde det eller aldrig existerade. Därmed skulle det kunna vara intressant att göra en mer djupgående undersökning kring detta.

Arena 2: Politiskt samhälle

1995-2003 var det politiska samhället i Georgien något mer självständigt och bättre ansett än det i Azerbajdzjan. Georgien uppfyllde kraven på förutsättningarna för konsolidering något bättre inom den andra arenan än Azerbajdzjan, trots att det fanns väsentliga brister.

Har då utvecklingen som ägt rum skett enligt Linz och Stepan idéer? Det politiska samhället i Georgien har, som tidigare nämnts, haft en positiv utveckling de senaste åren och valen i landet har mer eller mindre ansetts vara fria och rättvisa. Även om det fortfarande finns mycket utrymme för förbättringar har trots allt en god utveckling inom det politiska samhället i Georgien ägt rum. Samtidigt har Azerbajdzjan inte nått sin fulla potential inom detta område. Där fungerar demokratiska institutioner endast inom ramen för en auktoritär regim och regeringen begränsar fortfarande utrymmet för politisk konkurrens.

Den utveckling som har ägt rum inom det politiska samhället är föga förvånande med utgångspunkt från Linz och Stepan idéer om de fem arenorna. Georgien, som beskrivs ovan, hade den första arenan, det fria och livliga civilsamhället, på plats i relativt hög grad under den undersökta perioden. Linz och Stepan menar att det huvudsakligen är civilsamhället som genererar intressena och värdena som formar ett demokratiskt politiskt samhälle. Enligt Linz och Stepan logik har alltså Georgiens förhållandevis fria och livliga civilsamhälle bidragit med att skapa ett mer demokratiskt politiskt samhälle. Alltså borde landets relativt fria media och fackliga aktivitet över åren haft en successivt positiv inverkan på det politiska samhället och gjort Georgiens politiska institutioner allt mer demokratiska, som bland annat manifesterar sig i att valprocesserna inte längre uppvisar brister som valfusk med mera i samma utsträckning som tidigare.

Samtidigt var Azerbajdzjan inte i närheten av att ha ett fritt och livligt civilsamhälle. Landet hade inte under perioden som vi undersökte någon religionsfrihet, fri media eller facklig aktivitet som hade möjlighet att på ett positivt sätt påverka det politiska samhället och omvandla institutionerna med hjälp av dess idéer och intressen. Detta borde vara förklaringen till varför vi inte kan se några väsentliga förbättringar inom Azerbajdzjans politiska samhälle i dagsläget och att dess institutioner fortfarande är svaga, samtidigt som valprocesserna ej är inkluderande och fria.

Arena 3: Rättsstat

Enligt Linz och Stepan kräver, som bekant, den tredje arenan att det finns en rättslig

kultur med starka rötter i civilsamhället som samtidigt respekteras av det politiska samhället. Med detta i åtanke kan man börja förstå varför Azerbajdzjan inte har lyckats när det kommer till denna arena på samma sätt som Georgien, trots att arenan i de båda länderna på liknande sätt uppvisade djupa brister under den undersökta perioden.

Här verkar skillnaden och förklaringen ligga i, liksom när det kom till det politiska samhället, att Azerbajdzjan inte hade ett fritt och livligt civilsamhälle under den undersökta perioden. Bristen på detta innebär att det inte heller har kunnat utvecklas ett demokratiskt politiskt samhälle, då det i stor utsträckning är civilsamhället som genererar detta. Azerbajdzjan hade alltså inte, och har inte haft, möjligheten att utveckla ett civilsamhälle med en stark legal kultur eller ett politiskt samhälle som respekterar lagar och bestämmelser, vilket har lett till att den tredje arenan inte heller har fallit på plats. På grund av detta är landets rättsväsende idag, liksom tidigare, ej självständigt samtidigt som det är härjat av korruption.

Georgien hade ett friare och livligare civilsamhälle under perioden mellan 1995 och 2003, någonting som över tiden, enligt Linz och Stepans idéer, borde haft inverkan på det politiska samhället som har blivit allt mer demokratiskt. Georgien hade alltså bättre förutsättningar för att utveckla en stark legal kultur inom sitt livliga och fria civilsamhälle, samtidigt som det politiska samhället, som blivit allt mer demokratiskt, i sin tur respekterar rättsstatsprincipen. Att landet fått ett allt mer demokratiskt politiskt samhälle över tid är positivt då stiftande av konstitution och viktiga lagar, vilket har inverkan på rättsväsendet, också är någonting som kommer från det politiska samhället. Detta gör det viktigt att ha den andra arenan på plats i så hög grad som möjligt. Mot bakgrund av Linz och Stepans idéer är det logiskt att Georgiens rättsväsende idag är internationellt respekterat samtidigt som korruptionen inom det är begränsad.

Arena 4: Statlig byråkrati

Bortsett från de ständigt konflikttrabbade områdena i Azerbajdzjan och Georgien, upprätthåller regimerna våldsmonopolet inom sina territorier på ett framgångsrikt sätt. Trots detta är den azerbajdzjanska statliga byråkratin fortfarande hårt drabbad av korruption, medan georgierna har lyckats avpolitisera och effektivisera sin byråkrati.

Linz och Stepan menar att även den fjärde arenan i stor utsträckning är beroende av stöd från de två första arenorna. Civilsamhället ska stå för det normativa stödet medan det politiska samhället ska stå för det monetära stödet, som i sin tur kommer från det ekonomiska samhället. Det är i grunden det ekonomiska samhället som producerar överskottet som tillåter staten att genomföra sina uppgifter. Det faktum att Georgien lyckats göra sin byråkrati mindre korrupt, och i och med detta bättre fungerande än Azerbajdzjans, kan ha sin grund i det faktum att Georgien hade ett friare och livligare civilsamhälle vilket, som vi beskrivit tidigare, i sin tur ledde till ett mer demokratiskt politiskt samhälle. Dessa två arenor har sedan haft inflytande över den statliga byråkratin, liksom Linz och Stepan har beskrivit, på både ett normativt och ett monetärt

plan.

Som vi ska se i analysen av nästa arena har Georgien även lyckats bättre med det ekonomiska samhället, någonting som borde göra det lättare för den statliga byråkratin att utföra sina uppgifter. Detta borde vara anledningen till att Georgien lyckats gå från en korrupt byråkrati till en avpolitiserad och effektiv, medan Azerbajdzjan har misslyckats med detta då landet inte haft några av de nödvändiga arenorna på plats. Därför fortsätter detta lands statliga byråkrati att vara korrupt och ineffektiv. Det faktum att Azerbajdzjan inte har lyckats med denna arena leder i sin tur till att den inte kan förstärka de övriga arenorna, vilket man får anta sker och har skett i Georgien.

Arena 5: Ekonomiskt samhälle

Georgiens ekonomi hade, mellan 1995 och 2003, fortfarande inte återhämtat sig från Sovjetunionens kollaps. Trots att basen för en fri marknad med konkurrens existerade saknades den politiska viljan att stifta nödvändiga lagar för att främja jämlik konkurrens. Inflation och växelkurspolitik var ett av de få områden där Georgiens ekonomi visade tecken på tydliga framgångar under rapportperioden.

Azerbajdzjans ekonomiska samhälle befann sig stort sett i samma sits. Betydande delar av landets ekonomi befann sig i händerna på en korrupt elit vilket allvarligt begränsade jämställdhet i den ekonomiska sfären. En ogynnsam ekonomisk miljö rådde.

Enligt Linz och Stepan behöver det ekonomiska samhället i en stat ett legalt ramverk skapat av det politiska samhället, som respekteras av civilsamhället samtidigt som det verkställs av den statliga byråkratin. Eftersom Georgien har lyckats demokratisera sitt politiska samhälle, med hjälp av ett fritt och livligt civilsamhälle, har de haft möjligheten att skapa detta ramverk för det ekonomiska samhället att fungera inom. Då de även hade ett fritt och livligt civilsamhälle kunde ramverket även stödjas och respekteras av detta civilsamhälle. Som kan läsas tidigare har Georgien idag även lyckats få den fjärde arenan, en fungerande statlig byråkrati på plats. Denna har haft möjligheten att verkställa ramverket som det politiska samhället skapat, vilket i slutändan har lett till att den femte arenan, det ekonomiska samhället, har förbättrats avsevärt. Samma utveckling kan inte sägas ha ägt rum i Azerbajdzjan. Landet har inte i någon stor utsträckning haft någon av dessa arenor på plats. Man skulle kunna påstå att de i viss grad har haft en fungerande statsbyråkrati, men då denna arenas uppgift huvudsakligen är att verkställa lagar och regler som det politiska samhället producerat, spelar detta ingen större roll så länge landet inte har haft ett någorlunda demokratiskt politiskt samhälle, vilket de aldrig har haft. Sammantaget har Azerbajdzjans ekonomiska samhälle helt enkelt inte haft förutsättningarna för att utvecklas i en positiv riktning och fortsätter därför att vara dåligt institutionaliserat och kontrollerat av en korrupt elit.

7.2. Teorins styrkor och svagheter

Eftersom vi har valt att endast pröva teorin om de fem arenorna ur *Problems of Democratic Transition and Consolidation* förstår vi att teorin inte är heltäckande. Men det är fortfarande ett bra verktyg för att förstå och beskriva demokratisk utveckling. Det är trots allt fenomenet demokratisk konsolidering vi har försökt förklara och Linz och Stepan's teori om de fem arenorna anses av författarna kunna förklara detta.

Något som vi menar är en av teorins största svagheter är dess vaga definition av vad de olika arenorna egentligen innebär. Teorin säger också lite om hur många av arenorna som behöver uppfyllas för att de ska börja påverka de andra och sätta igång demokratiseringsprocessen.

Bortsett från vissa otydligheter gällande teorins variabler verkar teorin om de fem arenorna stämma i grova drag. I fallet med Azerbajdzjan och Georgien verkar den viktigaste faktorn vara civilsamhället. Att det skulle vara civilsamhället som är den viktigaste arenan generellt sett är tänkbart. Självklart hade teorin behövts testas på fler fall för bekräfta detta. Civilsamhället består trots allt i grund och botten av hela befolkningen i ett land enligt Linz och Stepan.

Operationaliseringen av detta begrepp innebär i viss utsträckning ett mått på hur väl demokratin i ett givet land mår. Detta innebär att det är möjligt att se teorin som lite av en självuppfyllande profetia. Men det beror som sagt på hur man väljer att operationalisera teorin. Även den andra arenan, *ett relativt självständigt och högt aktat politiskt samhälle* kan vid första anblick verka näst intill synonym med en redan befintlig och konsoliderad demokrati. En stat med relativt fria val och ett gott valdeltagande kan ju till viss grad redan sägas vara demokratiserad. Teorin handlar dock som sagt om förutsättningar för demokratisering och inte indikationer på om en stat är demokratiserad, vilket är en viktig distinktion att göra. Vi inser även att det är lätt att betrakta väl förankrade teorier som självklara med facit i hand efter att de är formulerade.

Styrkan i Linz och Stepan's teori om de fem arenorna anser vi ligga i beskrivningen om hur de interagerar. Utan ett tillräckligt starkt juridiskt system finns det sämre förutsättningar för ekonomisk tillväxt och utan ekonomisk tillväxt får staten otillräckliga resurser för att utveckla infrastruktur och upprätthålla lag och ordning och så vidare (Linz - Stepan 1996, s. 14). Denna ständiga interaktion mellan arenorna har vi hittat empiriskt stöd för vilket därmed stärker teorin i fråga. Det som kan efterfrågas är en mer ingående analys av vilka faktorer som utlöser en demokratiseringsprocess. Alltså

vilka eller hur många arenor som måste finnas för att demokratin i ett givet land ska kunna konsolideras. I fallet med Georgien verkar det ha räckt en lång väg med civilsamhället. Men är även de andra arenorna kapabla att vara så pass verksamma på egen hand? Mer forskning behöver göras kring detta.

7.3. Slutsats och avslutande diskussion

Den ursprungliga frågeställningen löd: Varför är Georgien så pass mycket mer demokratiskt än Azerbajdzjan, trots ländernas likheter och gemensamma historia? Vi anser att Linz och Stepans teori om de fem arenorna erbjuder en adekvat förklaring till vår grundläggande frågeställning baserad på vår forskning. Mycket av förklaringen tycks ligga i det faktum att Georgien hade en viss demokratisk erfarenhet innan landet införlivades i Sovjetunionen, vilket ledde till att landet hade ett relativt fritt och livligt civilsamhälle under perioden 1995 till 2003. Civilsamhället förde då med sig en kedjeeffekt vilket påverkade utvecklingen av de andra arenorna i landet, vilket teorin förutspådde.

Sammanfattningsvis kan det sägas att Linz och Stepans teori om den konsoliderade demokratis fem arenor ger en tydlig indikation om vilka förutsättningar som finns och vilka som behövs förbättras för att en demokrati ska kunna konsolideras. I våra fall visar den på att Georgiens någorlunda fria och livliga civilsamhälle mellan 1995 och 2003 verkar ha påverkat övriga arenor positivt och över åren lett till att landet blivit en relativt konsoliderad demokrati. Samtidigt uppfyllde Azerbajdzjan inte kraven på någon av arenorna under den tidigare perioden, vilket lett till att inga arenor har kunnat förstärka varandra över åren och lämnat landet odemokratiskt.

En annan viktig fråga som kvarstår efter denna studie är hur de olika arenorna uppstår. Finns det till exempel någon möjlighet för att ett fritt politiskt samhälle utvecklas i ett land utan att någon av de andra arenorna är på plats?

Vi har visat att Linz och Stepans teori om den konsoliderade demokratis fem arenor är användbar även utanför de exempel som de själva presenterar i sin bok *Problems of Democratic Transition and Consolidation*. Detta innebär att teorins generaliserbarhet har stärkts och kan tänkas användas även i andra kontexter.

8. Referenser

8.1 Tryckta källor

Esaiasson, Peter - Gilljam, Mikael - Oscarsson, Henrik - Wängnerud, Lena, 2012. *Metodpraktikan - Konsten att studera samhälle, individ och marknad*. Fjärde upplagan. Stockholm: Norstedts Juridik.

Linz, Juan J. - Stepan, Alfred, 1996. *Problems of Democratic Transition and Consolidation*. Baltimore, USA: The Johns Hopkins University Press.

8.2 Elektroniska källor

BACP - Business Anti-Corruption Portal, 2016. *Azerbaijan Corruption Report* [Elektronisk] Tillgänglig:
<http://www.business-anti-corruption.com/country-profiles/azerbaijan>. Hämtdatum:
[2017-12-06]

BACP - Business Anti-Corruption Portal, 2016. *Georgia Corruption Report* [Elektronisk] Tillgänglig:
<http://www.business-anti-corruption.com/country-profiles/georgia>. Hämtdatum:
[2017-12-07]

Bertelsmann Stiftung, BTI 2003. *Bertelsmann Transformation Index 2003: Azerbaijan* [Elektronisk] Tillgänglig:
https://www.bti-project.org/fileadmin/files/BTI/Downloads/Reports/2003/pdf/BTI_2003_Azerbaijan.pdf. Hämtdatum: [2017-12-10]

Bertelsmann Stiftung, BTI 2003. *Bertelsmann Transformation Index 2003: Georgia* [Elektronisk] Tillgänglig:
https://www.bti-project.org/fileadmin/files/BTI/Downloads/Reports/2003/pdf/BTI_2003_Georgia.pdf. Hämtdatum: [2017-12-09]

Bertelsmann Stiftung, BTI 2014. *Azerbaijan Country Report* [Elektronisk] Tillgänglig:

https://www.bti-project.org/fileadmin/files/BTI/Downloads/Reports/2014/pdf/BTI_2014_Azerbaijan.pdf. Hämtdatum: [2017-12-05]

Bertelsmann Stiftung, BTI 2016. *Azerbaijan Country Report* [Elektronisk] Tillgänglig: https://www.bti-project.org/fileadmin/files/BTI/Downloads/Reports/2016/pdf/BTI_2016_Azerbaijan.pdf. Hämtdatum: [2017-12-05]

Bertelsmann Stiftung, BTI 2016. *Georgia Country Report* [Elektronisk] Tillgänglig: https://www.bti-project.org/fileadmin/files/BTI/Downloads/Reports/2016/pdf/BTI_2016_Georgia.pdf. Hämtdatum: [2017-12-07]

Civicus, 2007. *Civil Society in Azerbaijan: Challenges and Opportunity in Transition* [Elektronisk] Tillgänglig: http://www.civicus.org/media/CSI_Azerbaijan_Country_report.pdf. Hämtdatum: [2017-12-05]

Civicus, 2010. *An Assessment of Georgian Civil Society* [Elektronisk] Tillgänglig: <https://www.civicus.org/downloads/CSI/Georgia.pdf>. Hämtdatum: [2017-12-09]

Freedom House, 1999. *Freedom in the World 1999: Azerbaijan*. [Elektronisk] Tillgänglig: <https://freedomhouse.org/report/freedom-world/1999/azerbaijan>. Hämtdatum: [2017-12-09]

Freedom House, 1999. *Freedom in the World 1999: Georgia*. [Elektronisk] Tillgänglig: <https://freedomhouse.org/report/freedom-world/1999/georgia>. Hämtdatum: [2017-12-09]

Freedom House, 2001. *Freedom in the World 2001: Azerbaijan*. [Elektronisk] Tillgänglig: <https://freedomhouse.org/report/freedom-world/2001/azerbaijan>. Hämtdatum: [2017-12-09]

Freedom House, 2001. *Freedom in the World 2001: Georgia*. [Elektronisk] Tillgänglig: <https://freedomhouse.org/report/freedom-world/2001/georgia>. Hämtdatum: [2017-12-09]

Freedom House, 2017. *Freedom in the World 2017: Azerbaijan*. [Elektronisk] Tillgänglig: <https://freedomhouse.org/report/freedom-world/2017/azerbaijan>. Hämtdatum: [2017-11-28]

Freedom House, 2017. *Freedom in the World 2017: Georgia*. [Elektronisk] Tillgänglig:
<https://freedomhouse.org/report/freedom-world/2017/georgia>. Hämtdatum:
[2017-11-28]

Globalis, 2014. *Azerbajdzjan*. [Elektronisk] Tillgänglig:
<http://www.globalis.se/Laender/Azerbajdzjan>. Hämtdatum: [2017-11-28]

Globalis, 2016. *Georgien*. [Elektronisk] Tillgänglig:
<http://www.globalis.se/Laender/Georgien>. Hämtdatum: [2017-12-06]

Guliev, Zafar, 2006. *Parliamentary Elections in Azerbaijan: Democratic Expectations Versus Imitated Realities* i Stina Torjesen & Indra Øverland (red.) *The battle for Azerbaijan: Azeri Perspectives on the Observation of the 2005 Parliamentary Elections and the Post-Election Period*. Oslo: Norsk Utenrikspolitisk Institutt, s. 59-75.
[Elektronisk] Tillgänglig:
https://brage.bibsys.no/xmlui/bitstream/handle/11250/2396383/WP_nr697_06_Torjesen_Overland.pdf?sequence=3. Hämtdatum: [2017-12-06]

NE - Nationalencyklopedin, 2017. *Azerbajdzjan*. [Elektronisk] Tillgänglig:
<http://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/lång/azerbajdzjan>. Hämtdatum:
[2017-11-28]

NE - Nationalencyklopedin, 2017. *Georgien*. [Elektronisk] Tillgänglig:
<http://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/lång/georgien>. Hämtdatum: [2017-12-06]

OSCE, 1996. *Report on Parliamentary Elections in Republic of Georgia 5 November 1995*.
[Elektronisk] Tillgänglig:
<https://www.oscepa.org/documents/all-documents/election-observation/election-observation-statements/georgia/statements-11/2073-1995-parliamentary-and-presidential/file>.
Hämtdatum: [2017-12-09]